

DET STORA TESTET

INNEHÅLL

TILL DIG SOM LÄRARE
HEJ FRÅN SKÅDESPELARNA
ATT SAMTALA KRING
ÖVNINGAR
TILL SIST...
PROGRAMBLAD

REGIONTEATER VÄST

TILL DIG SOM LÄRARE

Detta är läromaterialet till föreställningen DET STORA TESTET.

Tanken är att denna lärarhandledning ska ge dig och din klass möjligheten att arbeta vidare med föreställningen. Vi hoppas att materialet kan fungera som ett hjälpmedel i det fortsatta arbetet i klassrummet. Se det gärna som en början till ett gemensamt aktivt undersökande som ger plats åt nya idéer och upptäckter. Ni kan välja att arbeta med alla delar som läromaterialet innehåller, eller välja ut några.

Allra först vill vi understryka att det är viktigt att även du som lärare tar del av föreställningen. Om du inte fått en länk till den filmade versionen så kontakta din samordnare (på skolan/i kommunen) eller hör av dig till producent Lisa Gröön, så får du hjälp med det.

På följande sidor hittar du olika samtalsfrågor. Först berör vi själva föreställningens form, det här med så kallat dold teater. Sedan har vi med utgångspunkt i situationer i föreställningen formulerat en mängd frågor kring makt och bedömning. Du kan se det som ett lektionsförslag, eller så plockar du ut vissa frågeställningar och arbetar vidare med dem. Avslutningsvis följer några övningar att göra enskilt, i par eller smågrupper.

Handledningen inleds med en hälsning från ensemblen som, tillsammans med regissören, skapat den föreställning dina elever just tagit del av.

Lisa Gröön, producent
0738 19 19 87
lisa.groon@regionteatervast.se

HEJ FRÅN SKÅDESPELARNA

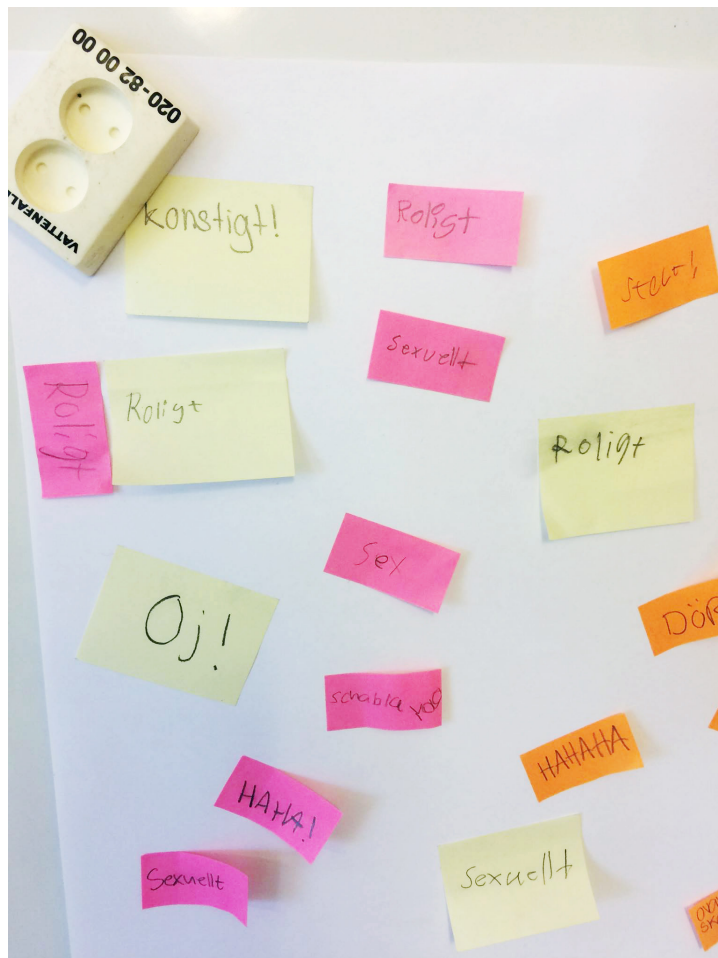
Vi har fått den fantastiska möjligheten att få spela en dold föreställning under hösten, och för oss skådespelare är det som en present.

Förutom att det spetsar till förutsättningarna för oss så tror vi att det även kommer att skapa en annan aktivitet och delaktighet hos eleverna om de på förhand inte vet om att det är teater/fiktion.

Vi har förlagt repetitionsarbetet till skolor istället för på teatern och med elevernas hjälp har vi bland annat undersökt pinsamheter, makt, utsatthet, gränslöshet och genans.

Vi kan också utlova teaterhistoriens kanske bästa applådtack!

Rebecca, Ellen och Peter

Eleverna på Fridaskolan i Trollhättan fick skriva ett ord var efter att de sett vår föreställning.

ATT SAMTALA KRING

DOLD TEATER OCH KÄLLKRITIK

I alla scenkonstupplevelser är det din egen tolkning av det du ser som gör upplevelsen intressant. Detta kanske blir än mer tydligt när du inte ens från början vet att det är en teaterföreställning du får ta del av. Prata i smågrupper om frågorna nedan, men tänk på att det inte finns ett rätt svar utan att varje persons upplevelse är viktig.

Vad visste du om det du skulle få vara med om innan det började?

Hur upplevde du det som hände i början?

Vilka personer var det som kom till ert klassrum? Hur såg de ut? Vad skulle de göra? Vad hade de för relation till varandra? Vad tänkte du om det de gjorde och sa?

När upptäckte du att det var teater?

Vad gjorde att du upptäckte att det var teater? Var det en eller flera saker? Hur kändes det när du förstod?

Om du inte visste på förhand att det var teater, förändrades din inställning till det du fick ta del av när du fick veta det? På vilket sätt i så fall?

Varför tror du ensemblen valt att göra en hemlig föreställning, där det är tänkt att publiken inte ska veta att det är teater från början?

Hur upplevde du det som hände i slutet? Vad av det du såg, eller av det de sa och gjorde, skiljde sig från början?

Finns det andra sammanhang (till exempel inom media, film, TV-program, reklam, politik, nyheter, sociala medier) där saker kanske inte är vad de verkar vara på ytan?

Hur kan en göra för att ta reda på vad som är på riktigt och vad som är på låtsas? Eller för att ta reda på vad som är vinklat på ett speciellt sätt, för att avsändaren har ett visst syfte?

TIPS

På Regionteater Västs hemsida finns foldern Prata Scenkonst med fler analysfrågor.
<http://www.regionteatervast.se/laerarrum/prata-scenkonst/>

Kjellkritik – en aktuell radioserie om källkritik.
<http://urplay.se/program/201694-kjellkritik-skriftliga-kallor> (UR Play)
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/949385?programid=5109> (Programserien på P4)

ATT SAMTALA KRING

MAKT OCH BEDÖMNING – FÖRSLAG TILL EN HEL LEKTION

I föreställningen Det stora testet är det ett avgörande prov som ska genomföras. Peter och Ellen ska antingen godkännas eller underkännas som blivande lärare. Den som ska bedöma dem är examinatorn Rebecca. Hon har alltså väldigt stor makt över Peters och Ellens framtid.

På vilket sätt uttryckte Rebecca sin makt? Var det något hon sade? Hur hon sade det? Hur hon såg ut? Hur hon förhöll sig till rummet? Förändrades det under lektionens gång?

På vilket sätt förhöll sig Peter och Ellen till Rebeccas makt? På vilket sätt skilde sig deras förhållningssätt åt? Förändrades det under lektionens gång?

Det är inte alltid den som är lärare/ledare/förälder/chef som har mest makt. Ofta finns så kallade informella ledare i en grupp av människor.

Kan du hitta på situationer med en ledare och en grupp, där det finns informella ledare, och där dessas makt övertrumfar den utsedda ledarens? Försök att finna situationer som du skulle kunna möta både i din vardag och i större, samhälleliga sammanhang.

Skulle du vilja ha makt att bestämma över andra? På vilket sätt i så fall?
Eller varför vill du inte det?

Har du makt att bestämma över dig själv och din framtid? Finns det andra som har makt över dig och din framtid? Det kan vara både personer i din familj, i din skola eller politiker.

Nedan finns några synonymer till en person med makt.

LEDARE
AUKTORITET
BOSS
FÖRGRUNDSGESTALT
CHEF
BAS
KAPTEN
PAMP
ÖVERORDNAD
COACH

Kan du komma på fler synonymer?

Vad får du för olika associationer kring dessa ord? Har de olika sorters makt – över resurser (till exempel tid eller pengar) och/eller över människor? Har de olika drivkrafter? Vilka ord är neutrala och vilka bär på positiv eller negativ laddning – eller beror det på i vilket sammanhang de används?

Det finns olika sätt att utöva makt, oavsett om en har en uttalad eller informell maktposition. Berit Ås, som är norsk politiker och tidigare professor i socialpsykologi, har definierat fem* strategier som kallas härskartekniker. Begreppet används ofta för att visa på situationer där makt utövas på ett negativt sätt, som förtryck eller mobbing.

Som motreaktion på härskarteknikerna har Empowerment Nätverket vid Stockholms universitet tagit fram motstrategier och bekräftartekniker.

Här presenteras såväl härskartekniker som motstrategier och bekräftartekniker.

Kan du hitta exempel från föreställningen där någon av härskarteknikerna användes? Hur skulle situationen kunna vändas med hjälp av en motstrategi?

**) Senare lades ytterligare två härskartekniker till: Objektivisering och Hot och våld.*

1. OSYNLIGGÖRANDE

När du pratar kan du till exempel bli störd av att någon hostar eller prasslar med papper, eller så undviker alla din blick. Sedan kan någon annan säga exakt samma sak som du gjorde, men då lyssnar de andra. Du blir inte presenterad med (rätt) namn, utan ses som något slags bihang.

Motstrategi: Tag plats. Vänta med att prata tills du har allas uppmärksamhet, och förklara varför du väntar.

Bekräftarteknik: Ge andra plats: lyssna, ställ frågor och ge gensvar.

2. FÖRLÖJLIGANDE

Någon gör sig lustig på din bekostnad. Det kanske börjar på skoj, som en rå men hjärtlig jargong, men det glider över till att kännas obehagligt. Då förväntas du tåla lite skämt. Det kan också märkas i språket, att bli kallad till exempel kärring, blatte, bög, fjortis eller lantis i nedsättande syfte.

Motstrategi: Acceptera inte skämtet. Skratta inte med. Upprepa vad personen just sade: "Vad sade du nu? Sa du verkligen att ... Hur menar du då?"

Bekräftarteknik: Visa alla respekt. Bemöt generaliseringar med kunskap.

3. UNDERHÅLLANDE AV INFORMATION

Du märker att de andra har messat varandra eller träffats utan dig där de till exempel pratat om nånting som ni ska göra tillsammans. När ni sedan ses allihopa märker du att allt redan är bestämt i förväg.

Motstrategi: Kräv att få vara del av kommunikationen och att få mer tid, om det behövs, för att kunna tänka över olika alternativ.

Bekräftarteknik: Se till att alla är med i kommunikationsflöden och var tydlig med att berätta om enskilda samtal när alla träffas.

4. DUBBELBESTRAFFNING

Vad du än gör blir det fel. Tar du tid på dig att utföra en uppgift, så är du lat. Gör du den snabbt, är du slarvig.

Motstrategi: Var tydlig inför dig själv hur du vill göra ett arbete och var sedan tydlig mot andra också: "Vad tråkigt att du upplever det så, men jag gör så här ... för att det är så här att ..."

Bekräftarteknik: Utgå ifrån att alla gör sitt bästa, på sitt sätt.

5. PÅFÖRANDE AV SKULD OCH SKAM

Påförande av skuld och skam: Du ges orättfärdigt skulden för att något är på ett visst sätt. Det kan till och med vara så att du anklagas för att vara orsaken till att du blivit utsatt för någon av de andra härskarteknikerna, till exempel "Du sa ju inget, så du får skylla dig själv" när du blivit utsatt för osynliggörande. Ett annat exempel är personer som blivit utsatta för övergrepp, som får höra att de får skylla sig själva eftersom de hade kort kjol/var fulla/följde med någon hem eller liknande. Skillnaden mellan skuld och skam brukar beskrivas som att skuld handlar om vad du gjort, medan skam handlar om vem du är. I det här fallet glider skulden ofta omedelbart över i en skamkänsla – "Det är mig det är fel på".

Motstrategi: Tänk igenom situationen rationellt. Vad hände egentligen? Hur kändes det? Sätt ord på det så att alla, inklusive du själv, hör.

Bekräftarteknik: Bekräfta både dig själv och andra positivt. Var vaksam på normer och vilka roller som dessa befäster.

Rebecca skäller ut Peter inför Ellen och klassen. Hon säger att han fånar sig och att hon aldrig sett en så dålig lektion under alla sina år som examinator.

Hur tror du att det kändes att vara Peter? Att vara Rebecca? Att vara Ellen?
Vad tänkte du om den situationen?

I slutet av föreställningen godkänner Rebecca Ellen som lärare, medan Peter inte blir godkänd. Han kommer alltså inte att få bli lärare.

Skulle du gjort samma val som Rebecca? Varför/varför inte?

Oavsett om du håller med Rebecca eller inte – tycker du att hon gjorde en rättvis bedömning?
Tycker du att hon bedömde studenternas prestationer eller dem som personer?
Går det att hålla isär person och prestation vid en bedömning?

Att ge konstruktiv kritik syftar till att uppmuntra till förbättring.

Kan du beskriva en annan situation och/eller ett annat sätt för Rebecca att ge konstruktiv kritik till Peter? Vad i Peters lektion tycker du att hon borde kritisera – både positivt och negativt?
Vad borde hon ge Ellen för kritik – både positivt och negativt?

När tar du del av kritik och bedömning – gällande dig själv/din egen prestation eller någon annan – i din vardag, i större samhälleliga sammanhang eller i media? Hur känns det att vara "publik" till en sådan situation? När bedömer/kritiserar du själv? Tycker du att det är lätt eller svårt att ge kritik? Att ta kritik?

Många tycker att det är viktigt med rättvisa förutsättningar för alla när de ska prestera något och att alla sedan får en rättvis bedömning.

Vad är egentligen rättvisa förutsättningar, enligt dig? Och vad tycker du är en rättvis bedömning?

Innan Rebecca lämnar klassrummet säger hon till Peter: "Skolan är ingen social inrättning. Samhället är ingen social inrättning. Man måste prestera i samhället, och du presterar inte."

Hur tolkar du Rebeccas ord? Tycker du att hon har rätt – ifråga om Peter och/eller i största allmänhet? Med vilka argument vill du stödja ditt svar? Testa också att tycka tvärtom, och hitta argumenten för den ståndpunkten.

ÖVNING

GODA LEDAREGENSKAPER

ENSKILD SKRIVÖVNING

Läs för eleverna: Skriv ner så många goda egenskaper som du kan komma på, som du uppskattar hos en lärare, idrottsledare, politiker, förälder eller annan auktoritet. Med auktoritet menas någon som bestämmer över andra eller har mer makt än andra.

Eleverna brainstormar för sig själva och skriver allt de kommer på.

När alla skrivit klart, läser du: Välj ut de tre viktigaste av de egenskaper du skrivit ner.

Eleverna väljer ut tre ord, som de markerar eller skriver ner.

När alla valt, läser du: Memorera orden du valt. Använd dem sedan som målbild för dig själv, då du hamnar i en situation där du har mer makt än andra, eller bestämmer över andra.

FÖRDJUPNING

Om ni vill göra mer kan ni arbeta vidare med orden i smågrupper.

* Göra en tavla. Måla, brodera, snickra, fotografera, gör en animation, gör ett collage, teckna eller på annat vis illustrera orden så att de blir fina att ha på väggen i klassrummet, lärarrummet, matsalen eller hemma.

* Göra en historia. Sätt orden i ett sammanhang genom att skriva in dem i en berättelse och/eller gestalta genom en teater, film, dans, musik eller annat. Till exempel kan orden utgöra inspiration till inledning, vändpunkt och slut. Eller fundera ut situationer där orden kanske skulle kunna vara till hjälp för någon.

TIPS

Vikarien – en dokumentärfilm om olika lärarstilar som vi sett under repetitionsarbetet. Finns på SVT Play: <https://www.svtplay.se/video/2117177/vikarien/>

ÖVNING

PINSAMT!

Gör övningen i par eller smågrupper, max 5 elever/grupp.

Fundera tillsammans över när i föreställningen ni upplevde någon av de gästade lärarna som pinsamma. Plocka fram så många situationer ni kan komma på, och beskriv varför samt lite kort vad som hände. Var och en väljer sedan den av situationerna som känns värst.

Tänk er in i den situationen. Ni är den karaktär som upplevs som pinsam av andra i rummet.

Finns det något du då skulle kunna göra när du väl är inne i situationen, som gör att den blir mindre pinsam för andra? Kan du tänka eller göra något som gör att den upplevs som mindre pinsam för dig själv?

Finns det något de andra skulle kunna göra för att situationen skulle kunna bli mindre pinsam? Finns det något de kan tänka eller göra för att de ska uppleva det som mindre pinsamt?

Skriv ner så många idéer som möjligt!

* Samla ihop alla förslag till ett litet häfte, en tipsbok, som ni till exempel kan hänga upp i lärarrummet.

* Om ni gillar att gestalta så kan ni göra en liten scen med situationen, där ni visar en av lösningarna i klassen. För att visa vad personerna tänker så kan ni bara frysa spelet och låta personen säga sina tankar innan spelet fortsätter igen.

* Om ni gillar att teckna så kan ni göra en seriestripp med en eller flera rutor, som till exempel kan bli illustration till tipsboken.

TILL SIST

... vill vi tacka dig för att du har tagit dig tid att läsa detta lärmaterial. Vår förhoppning har varit och är att scenkonst inte är något som stannar vid själva föreställningen – det är något som kan ta plats i andra skolämnen och som kan fungera som en väg in i nya frågeställningar och tankar.

Om du eller klassen har några tankar eller funderingar som ni vill dela med er av är vi såklart hemskt nyfikna! Kanske har du frågor som rör efterarbetet eller vill bolla pedagogiska tankar? Då får du/ni gärna ta kontakt med Regionteater Västs dramapedagog Helena Wilén.

HELENA WILÉN, dramapedagog
helena.wilen@regionteatervast.se
0736 45 74 81

DET STORA TESTET GJORDES AV

PROCESSARBETE AV Johanna Boman, kostymansvarig,
Hasse Carlsson, dramaturg, Lisa Gröön, producent,
Rebecca Hayman, skådespelare, Susanne Hägglund, rekvisitör,
Ellen Lion Siöö, skådespelare, Peter Lorentzon, skådespelare,
Lars Melin, regissör, Fredrik Petersson, tekniker,
Helena Wilén, dramapedagog och övriga medarbetare
på Regionteater Väst i Uddevalla.

TURNÉLEDARE Fredrik Petersson
PRESS, WEBB & FORMGIVNING Tina Axelsson
FILM Bengt Wanselius
KONSTNÄRLIG LEDARE TEATER Lars Melin
VD & ANSVARIG UTGIVARE Susanna Dahlberg

PÅ SCEN

Rebecca Hayman
Ellen Lion Siöö
Peter Lorentzon

TACK TILL

Alla barn och vuxna på
Skogshöjdens skola i Trollhättan och
Fridaskolan i Vänersborg, där vi
förlagt delar av våra repetitioner.

Läroarbildarna Bodil Björklund
(idrott och hälsa) och Pia Köhlmyr
(engelska) vid Göteborgs Universitet.

Vår provpublik från Fridaskolan i
Trollhättan och Kristinedalsskolan i
Stenungsund.

REGIONTEATER VÄST

VI ÄR SVERIGES STÖRSTA TURNERANDE
INSTITUTION FÖR BARN OCH UNGA
020 50 40 75 • INFO@REGIONTEATERVAST.SE

Övrig personal som
arbetar på
Regionteater Väst
kan du finna på:

[regionteatervast.se/
personal](http://regionteatervast.se/personal)

WWW.REGIONTEATERVAST.SE